

שמעתא עמיקתא

גליון תל"ז | פרשת בלק - בחול' חוקת בלק | תש"פ | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

האם אפשר לבצוע בפעודת שבת על ג' חלות

אמרין **בשבת** (ק"י): אמר ר' אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה. אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתיה ובצע חדא אמר לקטו כתיב (דמשמע אחיזה אבל בציעה לא כתיב משנה). רבי זירא בצע אכולה שירותיה, אמר ליה בינא לרב אשי והא מחזי כרעבתנותא, א"ל כיון דכל יומא לא עביד והאינדא הוא דקעביד לא מחזי כרעבתנותא. **ופרש"י** בצע לכוליה שירותיה - פרוסה גדולה ודי לו בה לאותה סעודה, ולכבוד שבת, ונראה כמחבב סעודת שבת התחזק ולאכול הרבה. ע"כ. אולם **הרשב"א** פ"י דר"י בצע על כל הככרות דמנחי קמיה. ולדינא כתבו **הטור** (סי' רע"ה) **והשו"ע** (שם ס"יא) כפי רש"י. אולם **השל"ה** (שבת נר מצוה ד"ה ולאכול) כתב **דרש"ל** נהג לבצוע על שניהם. וכן דעת **הגרי"א** (סי' רע"ד סי' א'), וכפי **הרשב"א** ע"ש.

ולפיכך אם יש לפנינו כמה ככרות אם יכול לבצוע על יותר מבי ככרות, או כיון דבעינן תרתיה כנגד לחם משנה בעינן דוקא ב' ולא יותר.

[ואין שאלתנו באותם הנהגים כדברי הזוהר והארי"י לבצוע על י"ב או על ד' חלות, אלא באדם הנוהג כפי הפשט].

א - איתא בפסחים (ק"ג): דכי אתא רבא לאבדולי במוצ"ש פתח ואמר המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה, א"ל רבינא למה לך כולי האי והאמר רב יהודה אמר רב המבדיל בין קודש לחול זו היא הבדלתו של ר"י הנשיא, א"ל אנא כהא ס"ל דאמר ר"א אמר רבי אושעיא הפוחת לא יפחות מג' והמוסיף לא יוסיף על ז', א"ל והאמר לא תלתא אמר ולא שבע אמר, א"ל איברא בין יום השביעי לששת ימי המעשה מעין חתימה היא (פרש"י - ולא ממניגא הוא).

ומדקשה לו דמר לא שלט אמר ולא שבע, אלא ארבע, משמע דהיכא דתקנו חז"ל מנין אין להוסיף עליו. וכן מבואר בדברי **התוס'** (שם ד"ה וז' לא תלת) דכתבו - ומסתמא א"ג או ז' תיקנו כנגד שום דבר שלא לפחות או להוסיף, כדאמר בהתכלת (מנחות ל"ט). לא יפחות מזו, כנגד ז' רקיעים והמוסיף לא יוסיף על י"ג כנגד ז' רקיעים וששה אורים.

ב - אלא מדאידן שנינו **במגילה** (כ"א) דבשבת קורין בתורה שבעה אילן פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן. ואמרין **בגמ'** (שם כ"ב) דהני שבעה כנגד שבעה תיבות שבפסוק השלישי דברכת כהנים, או כנגד שבעה רואי פני המלך ע"ש. וחזין דאע"פ דנתקן כנגד איזה דבר אפ"ה שרי להוסיף עליו.

ומצינו **ברא"ש** (פ"ד סי' ט"ג) דמהא יליף רבאבי"ה דשרי להוסיף על פסוקי מלכויות, אע"פ דמניינן נתקן כנגד איזה דבר כמבואר בגמ' (שם כ"ב). וכן הוא **במרדכי** (שם סי' ת"ג) דכן שמע רבאבי"ה מרבני אפרים. והובא לדינא **בטור** ו**בשו"ע** (סי' רקע"א סי' ד').

וברמב"ן (ר"ה ל"ב) כת' גבי פסוקי מלכויות - ואמרו הגאונים ז"ל אין פוחתין מעשרה אבל מוסיפין עליהם, וכיון שקבלה היא נקבל, ואע"פ שהיה נראה לכאורה שמצוה פ"א המובחר בעשרה כנגד עשרת הדברות או כנגד עשרה מאמרות, דעשרה הוו ולא יותר, הרי מצוינו כיוצא בה במגילה (כ"א) אין פוחתין מ"י פסוקים בבהכ"ן, ואמרו עלה כנגד מ"י, כנגד עשרה מאמרות ועשרת הדברות, ואע"פ מוסיפין עליהן.

ג - ואיתא במהרי"ל (הל' שבת סי' א') דנשאל על אשה ששכחה ולא הדליקה נר בשבת, והורה לה שתהא זיהריה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה בשעוריה עד עתה.

וכתב **הד"מ** (סי' רס"ג סי' א') דאינו אלא חומרא רחוקה, ואדרבה נראה דכל המוסיף על הנרות גורע ומפסיד הכוונה של זכור ושמור, אבל הנשים נהוגות כמהרי"ל שכל ששכחה פ"א מדלקת כל ימיה ג' נרות, ונר' ששמכו על המרדכי במסכת ר"ה פרק י"ט, דיכולין להוסיף על דבר המכריז, וכ"כ שם הארש"י. ע"ש.

ואע"פ דהשיג על המהרי"ל, מ"מ דינא **בהגהותיו** (סי' רס"ג) כת' כדבריו - ויכולין להוסיף ולהדליק ג' או ד' נרות, וכן נהגו. האשה ששכחה פ"א להדליק מדלקת כל ימיה ג' הנרות. כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות.

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מותר להשתמש באלכוהול ג'ל בשבת

א. מלאכת ממחק וממרח. ב. ממרח על בני"א ושאר בעלי חיים. ג. איסור ממרח במשחה. ד. משחה נוזלית וכדו'. ה. דבר מוצק שהופך לנוזלי. ו. נבלע בגופו. ז. דבר שאינו נמרח אטו דבר הנמרח. ח. איסור מוליד. ט. מיד נעלם - אינו ניכר לעין.

א. מלאכת ממחק וממרח

תנן **בשבת** (ע"ג) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כו', הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והממחקו כו'. **ופרש"י** ממחקו - מגרר שערו. ועיניין שם (ע"ה): שכן השף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק. ו**פרש"י** ששף קרקעית שבין עמודי חלונות. ו**תוס'** בשם ר"ח כת' דשף העור על העמוד כדי להחליקו. וכן פסק **הרמב"ם** (שבת פ"א ה"ו).

ועוד איתא **בשבת** (ע"ה) הממרח רטיה חייב משום ממחק. ו**פרש"י** (עירובין ק"ב: ד"ה שהוא) משום שמחליק גומות שברטיה. ועיניין **ברמב"ם** (שם) שכת' דהממרח רטיה כל שהיא או שעוה או זפת וכיוצא בהן לדברים המתמרחין עד שיחליק פניהם, חייב משום מוחק. וכן הביא **השו"ע** (סי' שכה סעי' כה - כו). וע"י **במ"א** (סי' תקד"ה ק) שאם מדביק נר שעוה אינו בכלל ממרח כי כל שאינו משפשו לא הוי מירוח. וכן פסק **המ"ב** (סי' יח). מבואר מכל הנ"ל שהמחליק משטח או חומר מסויים עובר על מלאכת ממחק.

ב. ממרח על בני"א ושאר בעלי חיים

ועיניין **ברמב"ם** (שם ה"ה) שכת' דאיזה הוא מוחק זה המעביר שיער או הצמר מעל העור אחר מיתה עד שיחליק פני העור, ע"כ. ומשמע שאין משום ממרח בבע"ח אלא לאחר מיתה. וכן דקדק **החמדת ישראל הובא במנח"י** (ח"א סי' סג אות ט). וכן פסק **הגר"ק זצ"ל** (תורת המלאכות, ממחק אות ה' ד"ה אולם וסוף אות ט). דלא **כהחת"ס** (על שם ט') דס"ל שיש משום ממחק באדם חי. וכן דלא **כהדעת תורה למהר"ש** (סי' שכה על סעי' כה) שהוכיח שאף על גוף בע"ח יש משום ממרח דאיתא **בשבת** (ע"ד): דממרט מעוף הוי ממחק, עיניין. אולם יש לדחות בפשיטות דאיירי בעוף מת. ומי"מ י"ל שהחת"ס והדעת"ם מיירי דוקא כשע"י מחליק עור הבע"ח, משא"כ בסתם סיכה שרק מוכן המקום. ועכ"פ לכ"ע אסור למרוח דבר שיש בו משום ממרח אף על גוף אדם.

ג. איסור ממרח במשחה

והנה לכאורה **מרש"י** שפירש בהא דרטיה שיש משום ממרח מחמת שמחליק גומות הרטיה, משמע שבמריחת הרטיה על המכה ליכא משום ממרח. ולפי"ז י"ל שאין איסור במריחת משחה על הגוף. אולם **המאירי** (שבת שם) פירש בהא דרטיה שמחליק תחבושת על המכה. וכן הוא **בתוס' ר"י** (שם). ומשמע שיש איסור בעצם המריחה על המכה. וע"י **בט"ז** (סי' יח) ו**במ"ב** (סי' פא) שהביא להלכה את פירוש רש"י. אולם **החזו"א** (א"ח סי' נ"ב ס"ס"ק ט) כתב בפשיטות כשמושחין על פצע לא ימרחו רק ישליכו את המריחה, ע"כ. ומבואר דס"ל שיש איסור ממרח במשחה על הגוף (אבל בהנחתה בלבד אין איסור, וכן יוצא מדברי **המ"א** המובא לעיל אות א'). וכן נקט **השבט הלוי** (ח"ה סי' לא ס"ק ג). ואע"פ שבכה"ג בדי"כ אין כוונת האדם להחליק את המשחה אלא לפזרה בגופו, **ביאר הגר"ק זצ"ל** (חוט שני ח"א פ"ד אות א' והגה ז') שיתכן שאין רצונו שתיבלע כל המשחה בתוך הגוף מיד, ולפיכך רצונו להחליקה על גוף הברש כדו שתיבלע מעצמה לאט לאט בתוך הגוף, ע"כ. אולם לכאורה לא ניהא במשחות המותרים להחליק הברש, אולם במשחות תרופתיות בדי"כ אין צורך שישארו על פני העור. והכל לפי הענין.

ד. משחה נוזלית וכדו'

וע"י **בשבת** (קכ"א): דאמר רב יהודה רוק דורסו לפי תומו. ו**פרש"י** לפי תומו שאין מתכוין למרח ולאשוויי גומות, ואע"פ דממילא ממרח הוא כי לא מכוין שרי משום מאיסותא. ובדרך זה כתבו **הר"ן** (שם), **הטור** (סי' שט"ג) ו**השו"ע** (שם סעי' י"א). וע"י **בפמ"ג** (שם א"א סי' ק"ב) שכת' שמשמע שברוק גם שייך מירוח אם רוצה להשוות ולהניח שם על גבי מכה וכדו', ע"כ. ולפי"ז יוצא לכאוי שאפילו דבדר נוזלי שייך ממרח.

אלא דע"י עוד **בשבת** (ק"א) דתנן החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן, ולא שמן וורד, בני מלכים סכיין שמן וורד על כמותיהן שכן דרכן לסוך בחול (אף בלא מכה). רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם, ע"כ. ו**פרש"י** לא יסוך בהן יין וחומץ - דאין אדם סך אותו אלא לרפואה. אבל לא שמן וורד - לפי שדמיו יקרין, ואינו מצוי, ומוכחא מילתא דלרפואה עביד, ע"כ. ומבואר לכאורה שבדבר נוזלי אין משום ממרח (ואיכא רק משום גזרת שחיקת סממנין).

וע"י **בדעת תורה** (שם) שכת' שבאמת בשמן ליכא משום ממרח כי הוא נבלע בגוף ובאופן זה מבואר **במ"א** דלהלן דליכא משום ממרח. וזה דוחק שהרי מבואר להלן שיש חולקים על המ"א וא"כ עכ"פ לדידהו אכתי קשה אמאי אין בשמן משום ממרח, אע"כ שבדבר נוזלי ליכא איסור. ומהא דרוק צ"ל דרש"י מיירי בסמיך או מעורב בקרקע. וע"י להלן אות ז' שמבואר שאפי' בשמן עב (שאפשר לסתוהו בחיבת) ליכא משום ממרח.

ובשו"ת מטה לוי (הורו"ח ח"ב סי' כ"א) כת' ששומר לסוך תינוקות במשחה בשבת ולא שייך בו משום ממרח, דדוקא ברטיה שעל גבי מכה שהיא קשה שהיו נותנים על כל מכה שיהי גביה משום מירוח, אבל במשחה שהיא רכה לא שייך כלל שימרח ולא הוי רק כמו סיכה, והרי חזינן שאפילו לרחוף ידיו בבורית דודאי דומה לממרח אף לאותן שאסרו היינו רק משום שנימוח על ידו והוי נולד כמ"ש **הרמ"א** (סי' שכו סעי' ט), ע"כ. והביאו **הצ"ח** (ח"ו סי' ט). ועיניין שהקשה עליו ע"פ מה דאיתא בסי' שיי"ד המובא להלן אות ז' דיש לגזור שמא יבא למרוח. אולם לכאוי דבריו תמוהים לפי מה שיתבאר בסי' דלהלן דאין גזרה זו בכל מקום ודבר. ועכ"פ לפי הנ"ל יוצא שבחומרים נוזליים כגון אלכוהול ג'ל נוזלי לא שייך איסור ממרח.

ה. דבר מוצק שהופך לנוזלי

ונראה דאף סוג האלכוהול ג'ל שהוא מוצק ונהפך לנוזלי ע"י שפשוף הידים דינו כנ"ל, דהרי בשעת המריחה אינו אלא נוזל. וע"י **בבאר משה** (ח"א סי' לו אות ב) שכת' ליישב קושיית הפוסקים מהא דמשמע מהרמ"א ששבירית ליכא משום ממרח אלא משום נולד והרי בסעי' י"ב מבואר דאיתא משום ממרח בחלב, דלעולם בעושה על בשר אדם כיון שע"י חום בשר האדם השומן והחלב יהיה נמחה והיה לה, שבעיקרא אין משום ממרח רק משום נולד. ועיניין **בבבב"י** (ח"ב א"ח סי' ע"ב) שכתב עוד חילוק שאם הדבר שמורחתו הוא נוקשה ואינו רך אי"כ אע"פ שהוא נמס ע"י השפשוף אין בו משום ממרח, והטעם הוא דרק דבדר רך יש שם ממרח, אבל דבדר קשה אין זה נקרא ממרח אלא הוא נמס, והרי זה דומה למשפשוף קרח שאין בו משום ממרח. ובאמת יסוד זה כבר מפורש **במ"ב** סי' שכ"ו ס"ק ל', דדוקא דבר רך יש בו איסור ממרח, עיניין. ומבואר מכל הנ"ל שאין משום ממרח אלא כשהדבר נמרח, אבל אם הוא נמס ולח אין משום ממרח אע"פ שראשיתו הוא מוצק. וכן משמע מדברי **הערך ש"י** דלהלן.

ו. נבלע בגופו

ובר מן דין ש' להיתר ע"פ **המ"א** (סי' שטו סי' כד) שדקדק מלשון **השו"ע** הנ"ל באות ד' שכת' לא ישפשוף ברגליו רוק ע"ג קרקע ומשמע דע"ג י"ט ספסל לכ"ע שרי, וצ"ע דליתסר משום מירוח עצמו, וי"ל דממרח לא שייך אלא כשכונתו שיתמרח דבר ע"ג חבירו אבל הכא רוצה שיבלע בקרקע, ע"כ. וכן פסק **המ"ב** (סי' קמ"ט). וע"י **בערך ש"י** (סי' שכה על סעי' כ"ב) שכת' דהא דסך בחבל על גולדי מכה לא שייך משום ממרח, כיון דנימוח לא נשאר דבר לומר עליו שהחליק פניו, וכן זה הטעם בדורס רוק אינו שייך לומר שהחליקו כיון שנבלע ולא נשאר בו ממשות, אבל כשממרח ונשאר בו גוש בעין חייב משום ממרח, ע"כ. ולפי"ז י"ל דבני"ד שרי ואע"פ שכונתו בהתחלה לפזרו על כל ידו ע"מ להרוג החיידקים שבידו, מ"מ כיון שסוף סוף אינו נמרח על ידו אלא נבלע מיד בידיו נר' דלא שייך ממרח לשיטה זו.

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמעתא עמוקתא שליט"א בקול הלשון - 052-767-0503

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמוקתא

© שמעתא עמוקתא - לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503 | לקבלת הגליון בדוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת: Amikta571@gmail.com

הגליון נתרם לע"נ אהרון בן יצחק ז"ל

מסקנא דדינא

א' אסור למרוח על גופו משחה בשבת, ואם יש בה צורך משום רפוי ניתן להניחה על מקום הצריך טיפול ללא מריחה (באופן שאין איסור משום שחיקת סממנים, כגון בחולה שאין בו סכנה וכיוצא ב-). ב' י"א שאם מורח משחה ודעתו להבליעה לגמרי בגופו אין בזה משום איסור ממרח. ובמקום הדחק יש לסמוך להקל (באופן שאין איסור משום שחיקת סממנים כני"ל). ג' מותר לכתחלה להשתמש באלכוהול גיל בשבת, אף אם הוא מוצק והנפק לנוזלי ע"י שפשוף הידים, ואין לחוש בזה משום איסור ממרח או מוליד בשבת.

וע"פ הני"ל נראה שמותר להשתמש באלכוהול גיל בשבת. וכן פסק הש"ס (פ"מ אות יד) [ומותר להשתמש באלכוהול גיל בפסח ללא אישור מיוחד כי אין בו חשש חמץ (ע"פ מומחי כשרות), ומי"מ לכתחלה יזהר שלא יגיע למגע באוכל. ועי' בשמעתא עמוקתא גליון ק"ט].

וע"פ עובד נמי שרי. ולפי"ז ה"ה בני"ד כל שאין הנוזל זב לחוץ מותר לכיו"ע כיון שהוא בכלל דבר מועט. ודעת השו"ע (סי' ש"ח סעי' סד) להקל. והרמ"א (שם) כתב דנהוג להחמיר, וביאר המ"ב (סי' קה) דהיינו משום איסור מוליד. מיהו כתב הרמ"א (שם) שבמקום צורך יש לסמוך על דעת המקילים. וכתב הגר"ז (אות כז) שה"ה בדיעבד אם כבר עשה אין המאכל נאסר. וכן פסק המ"ב (סי' קז). וע"י עוד בזה בשמעתא עמוקתא גליון רס"ט.

וע"י עוד **בעל התרומה** (שם) שכת' שאם בערב שבת הוציא השומן שבתוך הפשטידי"א, מותר לחממה בשבת. ודקדק הב"י (שם) דנראה מאן שאפילו לדעת המחמירים מותר להחם בשבת חתיכת בשר שמן ואע"פ שמקצתו זב, שאל"כ אע"פ ששפך המים והשומן הו"ל לאסור מפני חתיכות בשר שמן שבתוך האינפנאדי"ה שהם נפשרים וזבים, והטעם משום דכיון דדבר מועט הוא הדבר הנפטר לא חשיב ושרי. וכן פסק המ"ב (סי' קה) דאפי' להיש מחמירין אינו אסור כ"א כשיש הרבה שומן על הפשטידי"א שכשייהיה נימוח יהיה זב לחוץ ויהיה מינכר בפ"ע, אבל אם אין על הפשטידי"א כ"כ שומן, או שמעמידו כ"כ בריחוק מקום מן החום שלא יהיה נימוח עד שיזוב לחוץ, אלא מעט ממנו יהיה נימוח בתוכו לבד, או אם השליך לחוץ השומן שעליו, מותר לחמם הפשטידי"א לכיו"ע, ואף שעדיין נפטר זוב מהבשר שומן שבתוכו דבר מועט הוא ושרי לכיו"ע, ע"כ. ועיי"ש שאם מוערב מיד עד שאינו ניכר נמי שרי. ולפי"ז ה"ה בני"ד כל שאין הנוזל זב לחוץ מותר לכיו"ע כיון שהוא בכלל דבר מועט.

ט. מיד נעלם - אינו ניכר לעין

ועומדים למשקין מותר לכתחלה, ע"כ. ולפי דברי המ"א בני"ד ודאי שרי. וברך הוא משום גזירת סחיטת פירות העומדין למשקין שאף השלג וברד למימיהם עומדים, וא"כ בורית ושאר חלב שאינם עומדים למשקין מותר לכתחלה, ע"כ.

ה. איסור מוליד

אלא שבסוג אלוהויל גיל שהוא קרוש וע"י שפשוף הידים הנפק לנוזלי אכתי יש לדון בו משום איסור מוליד. דכתב **האגור** (סי' תפג) בשם **בעל התרומה** (עי' ס"ה לה) דאסור לרחוץ הידים במלח מפני שנימוח והוי נולד. וכן הביא הרמ"א (סי' שכו ס"ג) דאסור לרחוץ ידיו במלח, וכ"ש בבורית שקורין זי"יין בלי"א, או בשאר חלב שנימוח על ידיו והוי נולד, ע"כ. וכתב המ"ב (סי' ק) דדמי לריסק שלג וברד שנתבאר לעיל בסימן ש"כ אסור ג"כ מטעם זה, ע"כ. והמ"א (סי' יא) הביא בשם **השלט"א** דיש מותרין, ודוקא ברד ושלג שעומדין למשקין אסור. וכן הביא המ"ב (שם) שיש מותרין בזה דסי' יא דמה שאסרו חז"ל לריסק שלג וברד הוא משום גזירת סחיטת פירות העומדין למשקין שאף השלג וברד למימיהם עומדים, וא"כ בורית ושאר חלב שאינם עומדים למשקין מותר לכתחלה, ע"כ.

ז. דבר שאינו נמרח אטו דבר הנמרח

ונראה שבני"ד אין לאסור משום גזרה שמא יבוא למרוח בדבר הנמרח וכמו שנבאר. תנן **בשבת** (קמז). חבית שהיתה נקובה לא יתן עליה שעה מפני שהוא ממרח. ונחי **בגמ'** (קמז:) בענין מישחא רב אסר ושמואל שרי, מאן דאסר גזרינן משום שעה, ומאן דשרי לא גזרינן, אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב מישחא שרי. ופרש"י משחא שמן עב. ועי' בשו"ע (סי' ש"ד סעי' יא) שפסק כרב לאסור. וביאר המ"ב (סי' מה) דאע"ג דאין מירוח בשמן, אסור, דגזרינן אטו שעה, ודוקא שמן עב כיון דשיידק בו קצת מירוח אתי לאחלופי, ע"כ. ובדרך זה מצינו בסימן רנ"ב (סעי' ה) **ובמ"ב** (שם ס"ק לה) בענין הנחת קילור על המכה בשבת דחיי' לשמא ימרח.

ועיי"ן בדעת תורה **למהרש"ם** (סי' שכח סעי' כז) שלמד מדברי המ"א דה"ה לענין מריחת משחה לצורך רפוי חולי שיש להתיר ע"פ המ"א, ושוב כת' שלפי מש"כ **האר"י** (סי' שסז) דלרש"י, ר"ן וטור, שנקטו בענין רוק שנגב באופן שדובר נבלע איכא משום מירוח צי"ע אם להקל בזה וכו', וסיים דמי"מ במקום חולי שאב"ס יש לסמוך על דברי המ"א ותליא בדעות דסי' שכ"ה סעי' י"ז וחילוקים הנזכרים שם, ע"כ. וכן מבואר **בערך ש"י** דלסברת המ"א יש להקל אף במשחה. [ועי' **בהגהות על הדעת תורה** שמיישב שהמ"א מפרש כוונת רש"י, ר"ן וטור, דמה שהזכירו לשון ממרח לא משום מלאכת ממרח רק דבמירוcho משוה גומות עיי"ש].

ואולם שו"ר **בצי"א** (ח"י סי' ל' אות ה) שכת' לדחות דברי הדעת תורה דאינו דומה מריחת משחה ע"מ להבליעה להא דרוק, שכל המטרה של שפשוף הרוק הוא רק לשם המטרה שיבלע בקרקע ובלעדי זה אין לו כל כוונה תועלתית בזה, אבל במשחה כגון משחת שיניים שיש לו גם כוונה תועלתית מוקדמת שתעלה שכבת המשחה על השיניים ותשאיר ככה לרגעי קט ורק לאחר מיכן הוא דרצונו שתסמסםס ותיבלע, וא"כ י"ל דבכה"ג שפיר הוא דאוסר דהרי אין שיעור למירוח לא בכמותו ולא באיכות שההיתו ובכל שהוא חיבי, ע"כ. וכן הקשו **השש"כ** (פ"ג הגה סד) **והגרנ"ק זצ"ל** (חוט שני ח"ד סי' שכח הגה שד).

ואכן **בצי"א** (רס"ו רס"ו) כתב - שני' ברור דיותר טוב שלא להוסיף, דמפסידי מיהא הכוונה במקצת וכ"מ בד"מ, אלא שכדי להרבות בנרות משום כבוד שבת נהגו להוסיף. והנה המנהג במדינתנו להדליק ב' עששיות על זכוכית ופתילה בכל א', ומדליקים עוד פמוטא א' של מתכת בששה או בשמונה נרות, ויש מודליקים עוד באמצע הבית ובחדרים אחרים כפי הצורך, וני"ל שהוא מנהג נכון דבכה"ג איכא היכרא לבי' נרות שהם כנגד זכור ושמור, ואין תוספת שאר נרות מפסידי הכוונה כלל, ואין ספק שהמנהג הוקבע מתורת הלכך הדבר לשנות.

ד' וחז"ל דמבואר במדכ"ד והרא"ש דשרי להוסיף על פסוקי מלכויות אע"פ שהן מכוונים כנגד איזה דבר, וכן נפסק לדינא בטור ובשו"ע. ובמהרי"ל מבואר דשרי להוסיף על ב' נרות השבת אע"פ שהם מכוונים כנגד זכור ושמור, וכתב הד"מ דמקור ההיא דינא מדברי המדכ"ד והרא"ש הנזכרים, וכן פסק בהגהותיו לדינא. וצ"ע מדברי המ"י בפסחים הנהגת הל' גבי הבדלה דמבואר דאין להוסיף כנגד דבר המכוון.

ומצינו דעמד בזה **החת"ס** (או"ח סי' ע"ה, ופסחים ק"ד ע"א) וכתב דודאי בסדר הבדלות דלולי תיקון חז"ל לא היו מוניין הבדלות כלל, וכן בציצית דלולי תיקון חז"ל מיהיכי יתיי לעשות חוליות כלל, הם אמרו והו' אמרו, ואין לשנות המנין. ושמו"ב בהדלקת נרות שבת דמצווה להרבות בנרות כדכתיב (ישעיה כ"ד ט"ה) באורים כבוד ה', ואמרו במדרש (לקוטי שם) בפנסים, ואיך יבואו חז"ל ויאסרו להוסיף על ב' נרות משום רמז דידהו. וכן בקה"ת בשבת שאין בו ביטול מלאכה לעם היו יכולים לקרות כל היום ולהזמין גברי טובא, הלא בימימהם לא היה תוספת ברכה שאינה צריכה, כי הראשון מברך לפני והאחרון לאחריו, ואיך יבואו חכמים לאסור שלא יקראו יותר מ' משום רמז דידהו, ע"כ די להם שלא יפחות אבל המוסף שפיר כמוסף. וכן בפסוקי דר"ה דמלכויות שהוא בתוך התמילה וסיפור שבחיו של מקום, אין לתת קצבה, ע"כ אמרו לא יפחות אבל מותר להוסיף. עכ"ד.

ולפי"ז ה"ה בני"ד, כיון דכבוד שבת הוא להרבות כפסודה, איך יבואו חז"ל ויאסרו להרבות בפת. אולם יעויין **בכה"ח** (לגרי"ח סופר זצ"ל - סי' רס"ב סי' ג) דאחר שהביא דברי האר"י דיש לבצוע על י"ב חלות, ועי"פ שלפ"א יפחות מדי' חלות כמבואר בזהוהר. כתב דאם אין לו חלל לשלש לא יניח כי אם שתיים, וכן אם יש לו חמשה או ששה לא יניח כי אם ארבע. ונ"י דס"ל כהמאמ"ר הנזכר, ועדיף מיניה, שמהמאמ"ר נ"י דסגי באיזה היכר שעושה, ואי"צ להזהר שלא להניח שאר החלות על השולחן, ואילו מהכה"ח נ"י דאף ימנע מלהניחם לפניו.

העולה לדינא - מותר לבצוע על ג' חלות בשבת, דאין קפידא אלא שלא יפחות מלחם משנה. ואם רוצה להזיזה בדבר יכול להניח לפניו כל החלות אך לא יבצע אלא על ב', דבזה יהיו ניכרות ה' החלות שבצוע עליהם שהם כנגד לחם משנה.

עניני שבת קודש

זכירת השבת בימי השבוע (ו)

לפי ערך ההכנה כך יקבל את קדושת השבת - כי גודל קדושת השבת אף שגדלה מעלתו שהוא קדוש מעצמו בלי אתערותא דידן, מ"מ צריך הכנה והזמנה שיהא בו מקום ראוי לחול עליו קדושת השבת... והכל הולך לפי ערך ההכנה והזמנה שהכין עצמו בערב שבת... ולפי ערך ההכנה כך שורה בו קדושת השבת. ומי שטרח בערי"ש יאכל בשבת, כי לפעמים יתחשם אכילה על ענין הנאת השביעה מזיו השכינה כמאמר הכתוב ויחון את האלקים ויאכלו וישתוו... ולזה מי שטרח ויגע בערב שבת להכין עצמו שיהיה מקום ראוי להשראת הקדושה... הוא הוא שיאכל בשבת כלומר שתשבע נפשו ויזון עיניו מזיו השכינה המאיר ביום שבת ק' לכל באי עולם". (סידורו של שבת, שורש א' ענף ג)

ע"י "זכור את יום השבת" נזכה "לעשות" את השבת - יבשבת זכרים לקבל את תוספת הרוחניות כפי "קבלת השבת" שקדמה לה מצידנו. זוהי אזהרת הקב"ה "זכור את יום השבת לקדשו" זכרו את השבת בכל ימות השבוע, כי כפי הנפש שתכינו כך תקבלו את הנשמה היתירה, הרי שקדושת השבת תלויה בכס. החיוב שלנו הוא "לעשות" את השבת, להכין את עצמנו לשבת. שבת היא בת זוגו של עם ישראל, ועלינו להשפיע על השבת, ככל שמתעלים יותר כך מכניסים יותר תוכן של קדושה לתוך השבת". (שפי"ח ח"ג ע"ג תכט)

נערך ע"י מחברת סדרת "עבודת המועדים"